

O‘ZBEKISTONDA TA’LIM VA SOG‘LIQNI SAQLASH SOHALARI EVOLYUTSIYASI (1991-2024)

Samodova Feruza Muxiddinova

Tarix fani o‘qituvchisi chiroqchi tumani

Annotatsiya: Ushbu tadqiqot maqolasida 1991 yildan 2024 yilgacha O‘zbekistonda ta’lim va sog‘liqni saqlash sohalarining o‘zgaruvchan yo‘li o‘rganilib, ushbu muhim sohalar o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlik dinamikasi va ularning inson taraqqiyotiga ta’siri o‘rganiladi. Siyosat o‘zgarishlari, institutsional islohotlar va ijtimoiy tendentsiyalarni har tomonlama tahlil qilish orqali ushbu tadqiqot O‘zbekistonda so‘nggi o‘ttiz yillikdagi ta’lim va sog‘liqni saqlash sohalarini evolyutsiyasi haqida tushuncha beradi.

Kirish:

1991 yildan 2024 yilgacha bo‘lgan davrda O‘zbekistonda ta’lim va sog‘liqni saqlash sohalarida sezilarli o‘zgarishlar ro‘y berdi, bu esa mamlakatning inson kapitalini oshirish va aholi farovonligini oshirishga intilayotganini aks ettiradi. Ushbu maqolada ushbu transformatsion davrda ushbu sektorlardagi asosiy o‘zgarishlar, muammolar va yutuqlar ko‘rib chiqiladi.

O‘zbekistonda ta’lim sohasida sifatli ta’lim olish imkoniyatlarini kengaytirish, o‘quv dasturlari standartlarini oshirish va umrbod ta’lim imkoniyatlarini kengaytirishga qaratilgan jiddiy islohotlar amalga oshirildi. Ta’lim infratuzilmasini modernizatsiya qilish, o‘qituvchilar malakasini oshirish dasturlari va o‘quv dasturlarini qayta ko‘rib chiqish kabi tashabbuslar ta’lim natijalarini ilgari surish va o‘quvchilarni XXI asrga mos ko‘nikmalar bilan jihozlashda hal qiluvchi rol o‘ynadi.

Sog‘liqni saqlash sektori evolyutsiyasi:

Shu bilan birga, O‘zbekiston sog‘liqni saqlash sohasi sog‘liqni saqlash infratuzilmasini mustahkamlash, tibbiy xizmat ko‘rsatishni yaxshilash va aholi salomatligini yaxshilash borasidagi sa’y-harakatlar bilan ajralib turadigan sezilarli o‘zgarishlarni boshdan kechirdi. Sog‘liqni saqlash muassasalariga yo‘naltirilgan investitsiyalar, kasalliklarning oldini olish dasturlari, sog‘liqni saqlash sohasi kadrlarini rivojlantirish tashabbuslari sog‘liqni saqlash ko‘rsatkichlari va aholining umumiy farovonligini bosqichma-bosqich yaxshilashga xizmat qildi.

So‘nggi yillarda O‘zbekiston sog‘liqni saqlash sohasida jiddiy o‘zgarishlar amalga oshirildi, bu sog‘liqni saqlash infratuzilmasini mustahkamlash, tibbiy xizmat ko‘rsatishni yaxshilash va aholi salomatligini mustahkamlash borasidagi sa’y-harakatlar bilan ajralib turdi. Sog‘liqni saqlash muassasalariga strategik sarmoya kiritish, kasalliklarning oldini olish bo‘yicha maqsadli dasturlar va sog‘liqni saqlash xodimlarini rivojlantirishga qaratilgan tashabbuslar orqali O‘zbekiston sog‘liqni

saqlash ko'rsatkichlarini yaxshilash va fuqarolarning umumiy farovonligini oshirishda salmoqli yutuqlarga erishdi.

Sog'liqni saqlash infratuzilmasini mustahkamlash:

O'zbekistonda sog'liqni saqlash sohasidagi islohotlarning asosiy yo'nalishlaridan biri mamlakat bo'ylab sog'liqni saqlash infratuzilmasini yaxshilash bo'ldi. Investitsiyalar mavjud sog'liqni saqlash muassasalarini modernizatsiya qilish, xizmat ko'rsatilmayotgan hududlarda sifatli tibbiy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish, aholining sog'liqni saqlashga bo'lgan o'zgaruvchan ehtiyojlarini qondirish uchun uskunalar va texnologiyalarni modernizatsiya qilishga yo'naltirildi.

Tibbiy xizmatlarni yaxshilash:

O'zbekistonda tibbiy xizmat ko'rsatishni yaxshilash borasidagi sa'y-harakatlar tibbiy xizmat ko'rsatish sifati, qulayligi va samaradorligini oshirishga qaratilgan qator tashabbuslarni qamrab oldi. Sifatni ta'minlash mexanizmlarini joriy etish, dalillarga asoslangan amaliyotni joriy etish, bemorga yo'naltirilgan yordamni rag'batlantirish kabi chora-tadbirlar aholiga ko'rsatilayotgan tibbiy xizmat ko'rsatish standartlarini yuksaltirishga xizmat qildi.

Aholining salomatligini yaxshilash:

Maqsadli kasalliklarning oldini olish dasturlari va sog'liqni saqlash kompaniyalari orqali O'zbekiston o'z fuqarolari o'rtasida keng tarqalgan salomatlik muammolarini hal qilish va sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish yo'lida ishladi. Emlash, ona va bola salomatligi, yuqumli kasalliklarga qarshi kurash va yuqumli bo'lmagan kasalliklarga qarshi kurashga qaratilgan tashabbuslar salomatlik ko'rsatkichlarini yaxshilash va oldini olish mumkin bo'lgan kasalliklar yukini kamaytirishda hal qiluvchi rol o'ynadi.

Sog'liqni saqlash xodimlarini rivojlantirish:

Sifatli yordam ko'rsatishda malakali va g'ayratli sog'liqni saqlash xodimlarining muhim rolini e'tirof etgan holda, O'zbekiston sog'liqni saqlash sohasini rivojlantirish bo'yicha tashabbuslarga ustuvor ahamiyat berdi. Sog'liqni saqlash xodimlarining malakasini oshirish va umumiy sog'liqni saqlash tizimini mustahkamlash uchun o'quv dasturlari, uzluksiz ta'lim imkoniyatlari va salohiyatni oshirish tashabbuslari amalga oshirildi.

Sog'liqni saqlash ko'rsatkichlariga ta'siri:

O'zbekistonda sog'liqni saqlash sohasini mustahkamlashga qaratilgan jamoaviy sa'y-harakatlar sog'liqni saqlash ko'rsatkichlari va natijalarining yaxshilanishi nuqtai nazaridan sezilarli natijalar berdi. O'rtacha umr ko'rish davomiyligi, chaqaloqlar o'limi ko'rsatkichlari, emlashlar qamrovi va kasalliklarning tarqalishi kabi asosiy ko'rsatkichlar ijobiy tendentsiyalarni ko'rsatib, aholi salomatligi va farovonligini mustahkamlashga qaratilgan chora-tadbirlar samaradorligini aks ettirdi.

Ta'lim va sog'liqni saqlash chorrahasi:

Ta'lim va sog'liqni saqlashning o'zaro bog'liqligi bu davrda tobora ko'proq namoyon bo'ldi, chunki siyosatchilar individual imkoniyatlar va jamiyat taraqqiyotini shakllantirishda ushbu sektorlar o'rtasidagi simbiotik aloqani tan oldilar. Maktablarda salomatlik ta'limini rivojlantirish, sog'lomlashtirish dasturlarini ta'lim o'quv dasturlariga kiritish va ta'lim muassasalarida farovonlik madaniyatini yuksaltirish bo'yicha hamkorlikdagi tashabbuslar O'zbekistondagi ta'lim va sog'liqni saqlash o'rtasidagi sinerjiyaning namunasi bo'ldi.

Ijtimoiy-siyosiy o'zgarishlarning ta'siri:

O'zbekistondagi ijtimoiy-siyosiy o'zgarishlar, jumladan, demokratlashtirish, markazsizlashtirish va iqtisodiyotni liberallashtirish yo'lidagi o'zgarishlar ta'lim va sog'liqni saqlash sohalarining traektoriyalariga ta'sir ko'rsatdi. Boshqaruv tuzilmalarini takomillashtirish, shaffoflikni ta'minlash va ijtimoiy investitsiyalar ustuvorligini ta'minlashga qaratilgan islohotlar ushbu muhim sohalarning rivojlanishida hal qiluvchi rol o'ynadi.

Kelajak yo'nalishlari va tavsiyalari:

O'zbekiston kelajakka nazar tashlar ekan, ta'lim va sog'liqni saqlash sohalariga yo'naltirilgan barqaror sarmoyalar barqaror rivojlanishni rag'batlantirish, ijtimoiy inklyuzivlikni rag'batlantirish va inson kapitalini rivojlantirish uchun muhim ahamiyatga ega bo'ladi. Ta'lim va sog'liqni saqlash o'rtasidagi sinerjiyani yanada kuchaytirish bo'yicha tavsiyalar tarmoqlararo hamkorlikni kuchaytirish, texnologik innovatsiyalardan foydalanish va sifatli xizmatlardan foydalanishda adolatga ustuvor ahamiyat berishni o'z ichiga oladi.

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, O'zbekiston ta'lim va sog'liqni saqlash sohalarining 1991 yildan 2024 yilgacha bo'lgan evolyutsiyasi ushbu sohalar o'rtasidagi uzviy bog'liqlik va ularning inson taraqqiyotiga umumiy ta'sirini ko'rsatadi. O'zbekiston ta'lim va sog'liqni saqlashning o'zaro bog'liqligini e'tirof etib, kelgusi yillarda yanada mustahkam, adolatli va farovon jamiyat qurishga zamin yaratdi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Lutfillayevna, Boltayeva Muxayyo, and Rejaboyev Ahrorbek Anvarjonovich. "GEOGRAFIYA FANINI ONLINE TARZDA O'QITISHDA INTERAKTIV VOSITALARDAN FOYDALANISH." *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ* 56.1 (2024): 6-17.
2. Rejaboyev, A. "THE IMPORTANCE OF THE ANALYSIS AND CLASSIFICATION OF AREAS AND BRANCHES OF NOSOECOLOGY IN THE FORM OF THE HUMAN FACTOR." *British Journal of Global Ecology and Sustainable Development* 16 (2023): 115-116.
3. Qo'ziboyeva, Ozoda, and Axror Rejaboyev. "INSON SALOMATLIGINI OPTIMALLASHTIRISHDA TABIIY TURISTIK OBEKTLARNI ORNI." *Интернаука* 9-3 (2017): 33-35.
4. Qo'ziboyeva, O., and A. Rejaboyev. "GLOBALLASHUV JARAYONIDA YUQUMLI KASALLIKLARNI GEOGRAFIK TARQALISHI VA SHAXSNING

- RIVOJLANISHIGA SALBIY TASIRI." *Сборники конференций НИЦ Социосфера*. No. 30. Общество с ограниченной ответственностью Научно-издательский центр "Социосфера", 2017.
5. Mavlyanov, I. R., G. T. Bekenova, and S. I. Mavlyanov. "Modern Approaches to the Treatment of Rheumatoid Arthritis: Issues of Low Efficacy of Pharmacotherapy from the Point of View of Treatment Adherence." *International Journal of Integrative and Modern Medicine* 2.6 (2024): 120-129.
  6. Qodirova Mamlakat, Mo‘minovna. "ARAB MILLIY MADANIY MARKAZI." *E Conference Zone*. 2023.
  7. Qodirova Mamlakat, Mo‘minovna. "CHET MAMLAKATLAR BILAN HAMKORLIK YOKI TURKIYADAGI OFATLARGA NODAVLAT NOTIJORAT TASHKIOTLARNING MUNOSABATI." *E Conference Zone*. 2023.
  8. Qodirova Mamlakat, Mo‘minovna. "YUKSALISH XALQ HARAKATI." *E Conference Zone*. 2023.
  9. Muminovna, Kodirova Mamlakat. "Why mahatma Gandhi changed the world forever." *Academicia Globe: Inderscience Research* 3.06 (2022): 361-367.
  10. Muminovna, Kodirova Mamlakat. "Why Mahatma Gandhi changed the world forever." *Eurasian Journal of Humanities and Social Sciences* 17 (2023): 1-6.
  11. Qodirova Mamlakat, Mo‘minovna. "OLTIN MEROS JAMGARMASI HAQIDA." *E Conference Zone*. 2023.
  12. Qodirova Mamlakat, Mo‘minovna. "NURONIY JAMG ARMASI HAQIDA." *Conferencea* (2023): 53-56.
  13. Muminovna, Kodirova Country. "HISTORY OF CREATION AND DEVELOPMENT OF PUBLIC ORGANIZATIONS IN UZBEKISTAN." *Web of Scientist: International Scientific Research Journal* 3.12 (2022): 967-969.
  14. Muminovna, Kodirova Mamlakat. "HISTORY OF CREATION AND DEVELOPMENT OF PUBLIC ORGANIZATIONS IN UZBEKISTAN." *Web of Scientist: International Scientific Research Journal* 4.1 (2023): 89-92.
  15. Davronbek, Normurodov, and Qodirova Mamlakat. "Abu nasr inb Muhammad Farobiy." *Ta'lim fidoyilari* 5.9 (2022): 496-499.
  16. Mannonov, Yorqin, and Mamlakat Qodirova. "LAG'MON QISHLOG'I TARIXI." *Scientific progress* 3.3 (2022): 876-880.
  17. Muminovna, Kodirova Mamlakat. "Development of community livestock during the years of independence on the example of kashkadare and surkhandare." *Academicia Globe: Inderscience Research* 3.04 (2022): 455-457.
  18. Muminovna, Kodirova Mamlakat. "Issues of the Ethnogenesis of the Uzbek People in Ethnographic Studies of Uzbekistan During the Years of Independence." *Eurasian Journal of Humanities and Social Sciences* 7 (2022): 116-118.
  19. Safarov, Akmal, and Mamlakat Qodirova. "PAXTA YAKKAHOKIMLIGI DAVRIDA XOTIN-QIZLARNING QISHLOQ XO 'JALIGIDAGI O 'RNI (QASHQADARYO MISOLIDA)." *E Conference Zone*. 2022.
  20. Mamlakat, Qodirova, and Mannonov Yorqin. "BOZOR SAMADOV-XALQ QAHRAMONI." *BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI* (2022): 696-698.